

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בחג השבועות תשפ"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף רכ"ט

בקידושא רבא יום א' דשבועות

שיום השלישי הזה גרם ללמד לישראל לשמוע לדברי חכמים, כמה יוסף איכא בשוקא, ולא היו מקבלים דעתי לשמוע מה שאני אומר.

*

וי"ש לומר עוד, דהנה בגמרא (שם פו:) איתא, בחד בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא, בתרי בשבא אמר להו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו' ע"ש. והקשו המפרשים הא היו נוסעים בענני הכבוד כמו שיושבים בספינה, ואיך היה להם חולשא דאורחא (ודברנו מזה בפרקי אבות בשב"ק העל"ט).

ונראה דהנה במלחמת עמלק כתיב, אשר קרך בדרך, ויוזב בך כל הנחשלים אחריך, ואתה עיף ויגע, ולא ירא אלקים (דברים כה-יח). וברש"י כל הנחשלים אחריך, חסרי כח מחמת חטאם, שהיה הענן פולטן. ואתה עיף ויגע, בדרך. ולא ירא אלקים, עמלק וכו' ע"ש. ובילקוט (שם תקלח) שבטו של דן פלטן הענן שהיו כולן עובדי עבודה זרה ע"כ. והיינו שהיה בידם פסל מיכה דכתיב (זכריה י"א) ועבר בים צרה, זה פסלו של מיכה (סנהדרין קג). וכיון שהללו לא היו בתוך הענן, הוצרכו ללכת ברגלם המדבר הגדול, ושפיר היה בהם חולשא דאורחא. ולפי זה פירוש הכתוב היא, ויוזב בך כל הנחשלים אחריך, אלו שפלטן הענן, ואתה עיף

בגמרא (פסחים סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי [היה מצוה לאנשי ביתו להכין לו סעודה] עגלא תלתא [שלישי לבטן ומובחר הוא], אמר אי לאו האי יומא דקא גרים [שלמדתי תורה ונתרוממתי] כמה יוסף איכא בשוקא [הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף ומה ביני לבינם] ע"כ.

וי"ש לומר על פי מה שדברנו (בכניסת החג), כי ה' אמר למשה לך אל העם וקדשתם היום ומחר (שמות י"ז), היינו שני ימים לבד, וביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני, ומשה הוסיף יום אחד מדעתו (שבת פו:), שחייב אותם בפרישה שלשה ימים, והסכים הקב"ה על ידו, דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא, ביום הרביעי ע"כ. ומזה למדו ישראל לקבל עליהם דברי חכמים, שהרי גם הקב"ה שמע לקולו של משה. ועל זה בא הבטחת ה' למשה, הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך, וגם בך יאמינו לעולם (י"ט-ט), וברש"י גם בנביאים הבאים אחריך.

ולכן רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא 'תלתא', לרמז על יום השלישי, שאמר ה' מתחלה שירד בו על הר סיני, ומשה צוה על היום ההוא הוספה של פרישה, והסכים ה' על ידו. ואמר אי לאו האי יומא דקגרים,

שיחטא אחר זה והענן פולטן, ותהא סכנה להבן, ושפיר חששו לחולשא דאורחא.

וּנְרָאָה דהא דלא סגי ליה התם טעמא דלא נשיב להו רוח צפונית, והיתה סכנה להם למול. דאם כן מיציאתם ממצרים עד שבעה עשר בתמוז שחטאו בעגל, שלשה חדשים שלא היו נזופים, למה לא מלו הילודים אז, ועל כן צריכין גם לטעמא משום חולשא דאורחא, שהענן היה פולט החוטאים, וכאשר נסעו ממקום למקום עלתה להם בטורה, ויש סכנה משום חולשא דאורחא.

*

וּבְזָה נבוא אל המכוון, כי רב יוסף היה מופלג בענוה, וכמו שאמרו (סוטה מט): משמת רבי בטלה ענוה, אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא [שאני ענוותן] ע"כ. והחשיב את עצמו מהפחותים שבישראל, שהקשר שלו עם קבלת התורה חלושה, אבל כאשר הגיע יומא דעצרתא, והתבונן על היום, שהיו יכולים להקדים מתן תורה יום אחד, אלא יומא קמא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא של הפחותים והחוטאים שפלטן הענן, שגם הם לא יודחו, ויהיו ראויים לקבל התורה, בזה התחזק עצמו.

וְאָמַר עבדי לי עגלא תלתא, כי הוכחה לזה שגם במדבר שנבעו בענן חששו לחולשא דאורחא, יש להביא ממה שלא מלו עצמם במדבר מטעם זה. ואין לומר כי התם טעמא אחריתא איכא, משום דלא נשב להם רוח צפונית משום דנזופין היו ממעשה העגל, כי הלא חטא העגל היה שלשה חדשים אחר יציאת מצרים, ולמה לא מלו את כל הילודים בימים אלו, ועל כרחק משום דחששו לחולשא דאורחא של פחותי ישראל. וזה רימוז בעגלא תלתא, שחטא העגל היתה רק אחר שלשה חדשים מיציאת מצרים. ואמר אי לאו האי יומא דקגרים, שדחו מתן תורה עם יום אחד, בשביל דיומא קמא לא אמר מידי משום חולשא דאורחא, לא היה שום שייכות לפחותי ערך עם מתן תורה, וכמה יוסף איכא בשוקא. אבל כעת שהמתין ה' יום אחד עם קבלת התורה, שלא יודחו גם הפחותים, יש מקום לכל אחד לשמוח עצמו ביום מתן תורתנו. ■

ויגע בדרך, שלא הוליכין הענן אלא הוצרכו ללכת ברגלם, וכל זה בא להם משום ולא ירא אלקים, שאלו שפלטן הענן לא יראו אלקים.

וְלִפִּי זה כאן מוסר השכל איך כל נפש בישראל חשוב בעיני ה', שביום ראשון לביאתם להר סיני כולם היו עומדים מוכנים לגשת לקבלת התורה, אמנם חש ה' על הפחותים שבישראל החוטאים, שהיה להם חולשא דאורחא, ואין דעתם שלימה לקבלת התורה, ודחה הכל ליום שלאחריו, כדי שלא יהא נדח ממנו נדח.

*

וְהִנֵּה מצינו עוד במדבר חששא משום חולשא דאורחא, דמצינו בכניסת ישראל לארצם אמר הכתוב (יהושע ה-ב) בעת ההוא אמר ה' אל יהושע, עשה לך חרבות צורים, ושוב מול את בני ישראל שנית וגו', כי מולים היו כל העם היוצאים, וכל העם הילודים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו. ובגמרא (יבמות עא): ובמדבר מאי טעמא לא מהול. איבעית אימא משום חולשא דאורחא, [וביאר הריטב"א דאף על פי שהיו מקומות שבהם חנו בני ישראל זמן ממושך, בכל זאת לא מלו עצמם משום שלא ידעו כמה זמן ישבו במקום, ואם יספיק להם הזמן להתרפא מן המילה, כמו שנאמר (במדבר ט-כא) ויש אשר יהיה הענן מערב עד בוקר ונעלה הענן בבוקר ונסעו וגו', על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו]. ואיבעית אימא משום דלא נשיב להו רוח צפונית, דתניא כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית. מאי טעמא וכו', משום דנזופים הוו ע"כ. וברש"י ממעשה העגל ולא היו ראויין לאור נוגה ע"כ. [ובתוספות פירשו ממעשה מרגלים] ע"כ.

וְלִכְאוּרָה גם התם תקשה, למה לא מלו במדבר משום חולשא דאורחא, הא היו נשואים בענני הכבוד, ואין כאן טורח וחולשא. ויש לומר דכיון שהענן היה פולט החוטאים, ואדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז-ט), וכבר הזהיר התנא (אבות ב-ד) אל תאמן בעצמך עד יום מותך, ואיך ימול בנו כאשר יתכן